

Előfizetési feltételek
helyben házhoz hord
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

Kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papírár-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Az otthon pedagogiája.

Gyakran halljuk, még gondolkodó emberektől is, hogy a mai iskola csak tanít; de nevelni nem tud. Ez a nyilatkozat, eltekintve itt attól, hogy önmagában ellenmondás, nagyon könnyű és kényelmes módja annak, hogy a szülői otthon hatását és kötelességét egészen az iskolára hárítsák. Most, mikor a tanuló a szülői otthonban tartózkodik, közelből kínálkozik az alkalom, hogy e kérdéssel foglalkozzunk.

A testi egészségre nézve az otthon hatása annyira nyilvánvaló, hogy arról beszélni is fölöslegesnek látszik. Ha mégis néhány szóval részletezzük: csak azért történik, hogy sok baj és panasz valódi forrását megmutassuk.

Az iskolai foglalkozás sok testi erőt vesz igénybe; azért már kezdettől fogva gondosan kell azt ápolni, hogy a szellemi munkát megbirja. Jó levegő, tápláló eledel, az évszakokhoz s időjárás-hoz alkalmazott, de sohasem szoros és nehéz ruházat, s a tisztaság a testi egészség alapkövetései. Ez utóbbi különösen nagy fontosságu arra a gyermekekre, akinek jól nevelt emberré kell lennie. A külső gyakran csal; a külsőn

megfürt szenny soha. Aki semmibe sem veszi külsejének szennyjét-rongyát, elhanyagoltságát: keveset fog hajtani arra is, hogy mit tartanak róla mások. A szemérem és önértzet vagy aluszik még benne, vagy kialvóban van már belőle. „De hisz nem lehet ellenőrizni, hogy a gyermek be ne piszkolja magát”, mondja az ellenvetés. Ez igaz; de arra igenis rá lehet szoktatni, hogy ne töltsön magán a szennyet. Küldjük csak el magunktól, valahányszor piszkosan közelit hozzánk: tisztaságérzete oly élénk lesz, mint a gyöngéd lelkiismeret. Az iskola mind ebben tanácsot adhat, követelhet, ellenőrizhet és büntethet; a test edzését is fölveheti — amint fel is vette — programjába; de mindig csak általános mértékhez és szempontokhoz alkalmazkodhatik. A gyermekben a test gondozását kezdettől fogva állandó szokássá nevelni, a tisztaságérzet alapjait idejekorán megvetni: ez csak az otthon feladata lehet.

Hogy továbbá munka és pihenés okos rendben váltakozzanak; hogy a pihenés szükségéből ne váljék a henyeség szokása; hogy felkelésnek és lefekvésnek, étkezésnek, tisztálkodásnak, ruha és taneszközök rendben tartásának meg

legyen a módja, ideje és jó indulatu, de következetes ellenőrzése; ez megint első sorban a szülői gondosság dolga. És hiába hárítja át ezért a felelősséget bárki másra, intézetre vagy személyre; a nevelés fundamentumaiért az a felelős első sorban, aki azokat lerakta. Pedig ezek nem jelentéktelen dolgok; sőt éppen ezek képezik nemcsak a testi nevelésnek, hanem a jó példa, rend és engedelmesség által a szellemi és erkölcsi nevelésnek is biztos alapjait.

Az értelmi nevelés feladatát már nagyobb részben tölti be az iskola. A szülő nem képes, vagy nem ér rá elegendő ismerettel ellátni a gyermekét: átadja tehát az iskolának. Nagyon helytelenül gondolkoznak azonban, ha azt hinné, hogy gyermekét beiratván az iskolába s ellátván a szükséges taneszközökkel, már teljesen eleget tett gyermeke oktatásában az őt megillető feladatnak. A szülőnek támogatnia kell az iskolát saját gyermeke érdekében. És pedig először elő kell készítenie, hogy iskolai nevelésre alkalmassá legyen.

Ez az előképzés mindenképp az érzékszervek helyes gyakorlását követeli. A képzetek tisztasága, az okoskodás he-

TÁRCZA.

Románcz.

A nagy nyárfá alatt ültek nyári éjjel,
Kósza szellő játszott egy nyárfalevéllel.
A levélke hajlott, a szellő letörte,
Busan, haloványan hullott az a földre.

Kijár a nyárfához a lány minden este,
Letűnt boldogságát kiába keresve.
Szép piros arczáról lehullott a rózsza,
Gyilkos harmat a köny: az mosta le róla.

Mégis a nyárfának édes az emléke,
Ugy kívánta a lány, oda fektették le.
Oda jár ki hozzá gyászos édes anyja;
Szár az águ nyárfá levelét siratja.

Dayka Antal.

Mikor nem volt a 16. §.

(A Közérdek eredeti tárczája.)

Egy kissé különösnek tetszhetik a nyájas olvasó előtt, hogy itt a vonal alatt politizállok. (Mért ne lehetne, mikor még a malom alatt is politizálnak? Szerk.) Hát én ezt a t. szerkesztő ur iránti figyelemből teszem, t. i. ezért nem felelős még a felelős szerkesztő sem. De lát mi is csináljon az ember ebben az ugorka-idényben? Annyit ol-

vas az ember a 16. §-ról és hozzá anyyi savanyu ugorkát eszik, hogy egészen besavanyodik. Morzsoljuk hát ezt az unalmas §-t (tan elfogy már, az Isten tegye jóvá). Hogy is kezdjek hozzá? Okvetlen valami bombasztikus frázissal kell kezdeni, pl.

A magyar parlamentarizmus lejtőjére ért, halad rohamosan az elposványosodás felé. — Tyű! Ez pompásan elsült. Na csak tovább!

Minden komolyan gondolkodó politikus — legyen az akár eszmadia, akár nem — megdöbben, mikor látja, hogy milyen semmisségre vesztegetik derek honatyáink a drága időt, s ezen árvizes, rozsdás és peronosporás világban a még sokkal drágább pénzt. Hát ezt bizony abba hagyhatnák, mert . . . mert mert . . . (oh Flavius segíts ki! ez is ujság-író volt Rómában 2000 évvel ezelőtt) egyik pártnak siucs igazsa.

„A kormánypart fűfavesszőn nyargal, s makiacs gyermekként csak azért se száll le, mert mondják“ (így ír az ellenzék); „az ellenzék szappanbuborékot fuj“ (írja a kormánypart), s a jámbor publikum fizeti ennek a drága mulatságnak az árát. (Ezt mondom én.)

Hej! Pedig azzal a pusztán elpocsékolott pénzzel hány roskadozó iskolát lehetett

volna felépíteni; hány éhes tanítónak a száját bedugni! (Ezt kéne mondja Wlassics.)

A kormánypart nem enged, mert övé az erő. Az erős pedig nem szokott engedni, csak az okosabb. Azt meg már ma nem tanítják, hogy „az az erős, ki önmagát győzi meg“. Az ellenzék meg Don Quixott-ként harcrol a szelmalmok ellen. (Ezt az állítást meg is cserélheti a nyájas olvasó a szerint t. i., amelyik párthoz tartozik.)

Pedig nincs mit féljen az ellenzék a 16. §-tól, mert ez csak a revolver zsurnálistákat fogja egy kicsit megzaboláznai, ami nem kár az országra nézve, mert bizony sok ártatlan becsületet hurcoltak meg igaz ok nélkül.

A kormánypart sem nyer olyan nagyot azzal a §-al, mert a „tisztességes“ sajtó is meg fogja szappanyozni „tisztességesen“ a Panama-hősöket ezután is.

Bizony kár, nagyon nagy kár, azért a néhány hétért, s még nagyobb kár azért a néhány ezer forintért (papírt, tintát, nyomdafestéket nem is számítva), amit elvesztegettek, egyik a képzelt hatalmi veszteség, másik a képzelt szabadságcsontkítás kontójára.

Akik a közhivatali pályán követtek el igaztalan dolgot, sérelmet magán, vagy jog személyen, nem tehettek büntetlen meg a régi korban sem. A közvélemény ítélete

lyessége, meggyőződésünk igazsága mind a dolgok helyes megfigyelésétől és fel-fogásától függ; ez pedig csak a helye-sen gyakorlott érzékszervekkel lehetsé-ges. A gyermek, még mielőtt írni és olvasni tudna, már sokat tanulhat szem-lélet útján. Szobában, kertben, szabad természetben minden tárgy: butordara-bok, óra, vallásos és történelmi képek, virágok, állatok, a porszemtől fel a csil-lagos éjig ezer meg ezer tárgyat szol-gáltatnak arra, hogy a szülő gyermeke felébredt kíváncsiságát helyes irányba vezesse, alapos szemléletre segítse és kielégítse. A felébredt tudásvágyat elfoj-tania nem szabad, sőt ápolnia kell, hogy ha majd a gyermek az iskolába lép, úgy lépjen oda, mint a szomjazó a for-rás vizéhez.

Mikor pedig a gyermek iskolába megy: az otthon mindenben feleljen meg az iskola céljainak és ér-dekeinek.

Hogy a gyermek pontosan járhasson iskolába; hogy otthon a tanulásban senki és semmi ne akadályozza; hogy órarendjét kifüggesztve szem előtt tart-sa és iskolai munkája elvégezte előtt egyébbel ne foglalkozzék; hogy min-dig lelkiismeretesen elkészülve men-jen az iskolába; hogy az iskola és tanító iránt való szükséges bizalmat és tiszteletet soha semmiféle beszéddel, tet-tel, még csak megjegyzéssel, vagy arcz-játékkal se csökkentjük; hogy a tanulót olyan munkára ne erőszakoljuk, melyet végezni nem képes vagy nem akar; mindez az otthoni gondosságtól függ; mindebben az otthon nagy segítségére lehet az iskolának, elmulasztásukkal pe-dig nagy kárára a növendeknek.

De az egyes művészeti s tudomány-

ágakat tekintve is, azt a hatást, melyet egy művelt családi otthon az ügyesség nevelésében, az érdeklődés felkeltésében, hasznos ismeretek közlésében, alkalom-adtával, napról-napra, minden különös megterhelés nélkül, a legtermészetesebb és könnyebb módon megvalósíthat és előkészületül adhat a tudományos és művészi nevelésnek: azt a hatást valójában semmivel pótolni nem lehet. Azon vizeseppekhez hasonlítanak a szülő gon-dosságának ezen apró, de következetes munkái, melyek a kövön is nyomot hagynak Zene-érzékét énekeltetéssel, kéz-ügyességet mintázással, faragással és utanzással, nyelvtanítást tiszta kiejtés és szabatos mondatok példájával, irodalmi és történelmi oktatást ily irányu olvas-mányokkal és közlésekkel, családi és nemzeti hagyományok érdekes előadá-sával, földrajzi oktatást a földrajzi alap-fogalmak: égtájak, holdváltozás, mértékek, vidékek és tájképek stb. ismertetésével és ismételéssel lehet előkészíteni és támog-atni. S ez így van a mindennapi élet két legkiválóbb tudományszakában: a természettudományok és mennyiségtani tudományok szakában is; s pedig any-nyival inkább, mennyivel közelebb álla-nak ezen két tudomány adatai a min-dennapi élet igényeihez.

Az erkölcsi nevelésben pedig valóság-gal döntő az otthon példája. Hiába igyekeznek az iskola önismeretre és sze-rénységre nevelni, hiába józanítja a növendéket a hiúság ostoba ábrándjai-ból: ha a szülői majomszeretet vagy együgyűség megengedi, hogy a gyer-mek a felnőttek társalgásába hivatalanul és illetlenül beleleplegyedjen, vagy jelen-létében beszélgetés tárgyává tétessék. Hiába tanítja az iskola azt, hogy a mű-

veltség főképp a szenvedélyek megfekte-zésében áll: ha otthon az önzés, rossz-akarat, irigység, káröröm, harag kitöré-seit és örökös durvaságot kell szóban és tettben tapasztalnia. Hiába akar az iskola esztetikát tanítani: ha a tanuló otthon a legközönségesebb jóízűség igényeit sem látja megvalósítva. Hiába ta-nítja az iskola rendszeretetre, megfon-tolásra, tisztességtudásra és kötelesség-érzetre: ha otthon a könnyelműségnek, rendtelenségnek, hazugságnak, ember-szólásnak mindennapos példáit kell lát-nia. Hiába tanítja imádkozásra: ha ott-hon soha senkit sem lát áhitattal imád-kozni.

Lehetetlent ne kívánjunk az iskolától. Már pedig lehetetlen az, hogy az iskola abban a nagyon is részekre tagolt érint-kezésben és hatásban, melyet a tanulóra nézve megvalósíthat, sikert arathasson, ha azzal a faktorial, amelynek hatása sokkal régiebb és sokkal állandóbb: az otthonnal, kölcsönös támogatás helyett, hadilábon kell állnia.

A testi, értelmi és erkölcsi nevelés-ben nagyon fontos szerepe van az ott-honnak. Mikor tehát az iskola nevelői felelősségére gondolunk: mérlegeljük egytuttal érdeme szerint a másik fontos tényezőt, munkájában és mulasztásában egyaránt.

Néhány szó a tisztviselő kis-asszonyokról.

A napokban tartották meg a fővárosi tiszt-viselő kisasszonyok gyűléstüket segélyegyle-tük szervezésére s most ívetek köröztettek, hogy ezen egyesületet minél szélesebb alapra fektethessék. Az ember szíve összeszorul, mikor a fővárosi lapokban olvassa, hogy hány százza megy azon nőknek a száma,

sújtotta akkor is, amikor a sajtón békó, a szájon lakat volt.

Igaz, hogy újságba ki nem nyomtathatták, hogy a susztergyerek is olvassa, aki mit sem tud róla, mit sem ért hozzá; hanem az ilyen dolgokat kidolgozták pasquil (gunyvers) alakjában, s úgy szür alatt megküldték min-den nemesnek. Afféle „képtár“, „favashid“, „viczinális“ históriák nem fordultak elő ab-ban az időben (becsületesebbek voltak az emberek); azonban voltak még is esetek, melyek magukra vonták a közvélemény ité-lését.

Peldául a 40-es évek előtt Alvincz és Borbereknek egy erdő miatt pere volt a fehérvári káptalannal. A per a káptalan ja-vára dőlt. Az alvincziek (hihetőleg akkor is gyártottak késeket) ellenszegültek a végre-hajtásnak, úgy, hogy katonaságot kellett ki-vinni, nehányát meglöttek, s megvolt a békesség.

Szabad sajtó nem volt. Mit tettek? Irtak egy pasquilt s azt megküldték minden ne-mes embernek. Bőngészve a családi iratok közt, a kezembe akadt ez a gunyvers, ide igtatom, mivel megyei dologról szól és az akkori megyei tisztséget itéli el; a közlés-ben ragaszkodom az eredeti stílus és orto-grafiához.

„Virágozik az Alsó Fejervármegyei Tisztseg.“

(Inképe a Friduálé Forumban.)

Az Alvinczi híres, s nagy Friduálnak Lásd képet olvasó, mint Fomulárenak Gál Sándri tartá azt a számár Fő Biró Vas Gyuri volt benne nevezetes Biró S az az Léké ragó ostoba Papista Farkas Sándor, s a Tollvivo Kovács Pista. Oh, érdemes Főhöz kötözött hív Tagok A Haza szent Földjén konkolyt termő magok Ily Forumot alkot am a jó Fő Biró A megye reményét méltatlanul bíró. A derek atyának drága, s rozsz magzatja A Nemesség Jogit ekként tapodtatja. Ezek temeték el Jussumat, Erdönket Még több remegésbe hozak Helységünket. Szegény Magyar Nemes meggyilkolnak, ver-

[nek] Huntzfut gaz Biráid által megis nyerne. Hat Lukácsfi kérded mi volt vivó benne? Ezt ki tanulni tám nagy problema lenne, Nincs veszedelmesebb mint e Tudos huntzfut Ez egy búzhódt vizü mely kut. Jobbacsák valának Borberek s Boer De kettő Votuma hét közt ugyan mit ér? Bozsonyirra árus Lator ven Profeta Gyilkoló tettidért vér az akasztofa. Tégedet elalelt vén Hegyesi Janos Kínél a Tudomány kezdettől hijános Tolvaj Banda Papi fertelmes káptalan Alatsony tetteid száma be számtalan Hamis lelkü Horváth a neve sem Magyar Személyed is csak egy alá való czudar

Eljön rád is a sors büntető-ostora
Jöjjön is el, s egyen meg Tetvek Tabora
Nemesseg Hohéra Pávai s Kannabe
Ontsa ki véretek nektek is Karabe
S temessen el mentől előbb az az átok
Mely a Földre ontott verért kiált rátok.
Vidd el Gal, vigyetek el Birák képetek
Kössétek a Forum s . . . ere Tükretek.
Ekhoztatni fogja mindig Vincz s Borberek
Gál Sándor Fő Biró am egy derek gyerek.
De Kovács Pista is jó fi s ketten Gállal
Ezeret vernek le egy pár számár által.
Kártya, kupa, k . . . a egyéb nem kell
[nékik]
Korcsonya s bordélyház kedves menedéki.
Sír a Borbereké, s Alvinczi Nemesség
Órizzen meg mindent ilyen sorstól az ég!

Datum in Castro nostro Alvincz cum Bor-berek 27 mart 1839.

Ítélje meg a nyájas olvasó, nem haszon-talan idő- és penzpazarlás az a 16. §-ért vivott béka-egér-harcz, mikor anyyi meri-taris ügye van az országnak elintézni való, s mikor 16. §. nélkül is ilyen szépen pel-lengérré lehet allítani, aki nem az igazság és közző érdekében viseli a reá bizott köz-hivatalt?

Datum in Castello nostro Csucs 1897. julius 31.

Szabó Gyula.

akik oly keserves módon kell, hogy kenyerüket megkeressék.

Mert megindító az a tudat, hogy azok a gyenge szervezete nők napról-napra ott görnyedjenek a hivatalokban és kínálva keressék meg mindennapi kenyerüket, s azt is csak szűken s keservesen, mert bármily képzett is legyen egy nő, fizetésben a férfakkal soha nem versenyezhet.

Szerintem a nőknek más uton is lehetne tevékenységüket kifejtetni, amely testi szervezetükkel s nőességükkel jobban meg egyeznek, mert bizony ha eddig sok volt a panasza azért, hogy a férfiak felnek a nőüléstől, mennyivel több lesz most azoknak a száma, akik az irodista kisasszonyoktól megijednek s szaporítani fogják az agglagények számát? Nem lehet, hogy az a nő, aki egész életén át nem tesz egyebet, mint mindig a rideg számokat írja, hogy az a nő ép olyan gondos feleség és szorgalmas gazdasszony legyen, mint az, akit kis korától a házi kötelességek tudatában neveltek fel.

Nem a kor ülteti a nőt arra a helyre, ahol kizárólag a férfiaknak volna helye, hanem a ferde felfogás, amely az anyáknak azt diktálja, hogy az intelligens nő nem házi munkára van teremtve, mert az lealázó; pedig nem igaz; a saját házi teendőit végző asszony csak tiszteletet érdemel.

Nézzünk végig azon háztartásokon, ahol a nő távol van a háztól, s a háztáj vezetése a cselédre van bízva, mily óriási ott a rendtelenség, s mily pazarlás megy ott végbe. Természetes is, mert az az intelligens nő, aki gondolkodni tud egészen másképp osztja be a ház vezetését, mint az a tudatlan cseléd, aki azonfelül még a saját zsebre is gondol, amikor a gazdája háztáját vezeti.

Tegyük fel, a nő keres havonként 30—40 forintot; nem megy el annyi a cseléd gondatlansága s esetleges rosszakarata folytán? Mig ha a cseléd szigorúan van tartva és asszonya mindenütt a nyomában van, az a pénz megmarad s a háztáj nem oly rideg, mint ha a nő mindig távol van. Az asszony a ház lelke; ha ő eltávozik, üres minden. Kihalt az a ház tökéletesen, ahol a ház asszonya hiányzik.

Inkább éljenek a nők egyszerűbben, engedjenek a nagy igényekből, amelyekbe most szokva vannak; de ne menjenek abba a lélekölő irodába, amely kivetkezteti őket nőességükből és automatakká teszi őket, kik tesznek, vesznek a világban, de nem érzik át a maguk hivatását; hiszen a szegényeket ez a keserves irodai munka ugy lecsigázza, hogy mire haza érnek, a maguk háza tája már nem érdekli őket, hanem megelégszenek a cseléd által megállapított renddel még akkor is, ha az a legnagyobb rendtelenség.

Dolgozzon a nő, mert dologra születünk mindnyájan; de ne ölje meg a lelkét az irodai munkával, amely még a férfit is megviseli.

Keresse ki a nő az ő nemes hivatását, s töltse be szeretetével s munkásságával házat, avassa otthonát szentélyévé, ahová a férj a nehéz napi fáradalom után szívesen tér pihenésre, tudásra. **Ráczné.**

Az erdélyi kath. státuszgyűlés.

Jósika Samu báró miniszter és Majláth Gusztáv gróf püspök elnöklésével augusztus hó 10-én tartott meg az erdélyi katolikus státuszgyűlés, amelyet az új erdélyi püspök hosszabb politikai tartalmú beszéddel nyitott meg. Az autonomiáról beszélt, hang-

súlyozván annak szükségességét, de egyuttal nehezségeit is. Majláth gróf megnyitója után elfogadták az igazgatótanács határozati javaslatát, amely tiltakozik az 1869-iki autonómiai választási módozatnak Erdélyre való kiterjesztése ellen.

A gyűlés végét izgalmas jelenet tette érdekessé. Majláth gróf püspök, mielőtt berekesztette volna a gyűlést, fölemlítette, hogy előtte a gyűlés egyik előkelő tagja, Győrffy Gyula dr. ellen azt a vádat emelték, hogy Győrffy tagja egyik budapesti szabadkőműves testületnek, a Korvin-páholyának. Ezt fölemlítve, a püspök alkalmat kíván adni Győrffynek, hogy a vád alól tisztázza magát. (Nagy mozgás.)

Sándor László főispán, mielőtt Győrffy fölszólalna, siet megjegyezni, hogy az ilyen természetű ügyek voltaképpen nem a közgyűlés elé valók. Kivételesen hallgassák meg Győrffy feleletét, de ki kell fejezni, hogy ez az eset precedensül nem szolgálhat. (Élénk helyeslés.)

Győrffy Gyula egyéni és cselekvési szabadságát teljes érinthetlenségében kívánja fenntartani és csak ennek előrebocsátása után ad magyarázatot a fölvetett kérdésre. Kijelenti, hogy nem volt szabadkőműves, ma sem az, hogy lesz-e valaha, azt nem tudja. Kéri válaszában tudomásul vételét. (Helyeslés.)

Majláth gróf püspök megjegyezve, hogy ennek a személyes ügynek a tárgyalása a jövőre precedens lehet, indítványozza, hogy a státuszgyűlésnek és főleg az igazgatótanácsnak ne lehessen tagja, aki szabadkőműves.

A közgyűlés hozzájárul az indítványhoz és Győrffy javaslatára melegen üdvözlöi az új püspököt.

A státuszgyűlés részletes lefolyása ez volt: Majláth gr. püspök mindenekelőtt előjött és annak érdemét meleg és kegyeletes hangon méltatta, indítványozva, hogy érdemeit jegyzőkönyvbe foglalják. Áttérve az autonómiai mozgalomra, jogosultnak jelentette ki azt azért is, hogy a többi felekezettől szabadságban és önállóságban a katolikusok ne maradjanak el; mert az államtól az egyházpolitikai gyászos idő óta nem várhatnak semmit; és végre, hogy a katolikus hívek közömbösségének vége szakadjon. Az autonómia nehezségeit első sorban az egyház püspöki szervezetében látja, amely biztosítja a püspöknek az egyházi vagyoni való rendelkezési jogát. A másik nehézség volna az, ha a hívők úgy fognák föl a dolgot, hogy az autonómiai mozgalom a püspöki hatalom tulkapásait akarja meggátolni. A püspök hatalma az egyházra soha sem káros s a hívek soha sem fordulnak a papok ellen, ha ezek hivatásuk magaslátán állanak. A magyar katolicizmus is kívánja az egyház szabadságát, hogy az egyházi kinevezés ne legyen politikai érdemek jutalma. Kívánjuk az egyház szabadságát a tanításban, az egyházi vagyonek kezelésében, végül az egyházi élet és fegyelem minden ágában. Az autonómiát Erdélyre nézve is kívánatosnak tartja. Mint minden mű kezdetben, ez is tökéletlen, de azért azt hiszi, hogy az autonómia a püspöknek az alapítványok kezelésében, az iskolák felügyeleti gyakorlásában segítségére lesz. A közgyűlést ezzel megnyitja.

Jósika báró elnök a püspök beszéde után indítványozza, hogy a pápának, mint rendesen, üdvözlő táviratot küldjenek. A javaslatot elfogadták.

Ezután Pál István kanonok fölolvasta az igazgató tanácsnak az autonómiaira vonatkozó, részletesen megalkotott javaslatát, mely négy pontból áll.

Az első azt kívánja, mondja ki a státuszgyűlés, hogy sérelmesnek tartja, hogy a magyarországi katolikus egyház autonómiáját szervező gyűlésbe a képviselők választását az erdélyi egyházmegyében is az 1869. évi október 25-én jóváhagyott választási módozat szerint rendelték el, holott az erdélyi egyháznak a státuszgyűlésből van joga képviselőket kiküldeni. A második pontban nem tesznek kifogást az ellen, hogy az egyházmegye a kongresszuson képviselve legyen. Ebből azonban a státusnak önkormányzati jogkörére és törvényes önállóságára nézve semminemű következtetést nem csak meg nem engednek, de ragaszkodnak ama jogukhoz, hogy a státusnak tagjait és azok egyetemét képviselni törvényesen és kizárólag csupán az önkormányzatilag szervezett státus van hivatala. A kongresszus határozatát csak akkor tartják érvényesnek, ha a státus is elfogadja.

A harmadik pontban kimondják, hogy eddigi autonómiájukhoz ragaszkodnak s csak ennek megsorbitása nélkül csatlakoznak a magyarországi autonómiahoz. Az utolsó pontban kijelentik, hogy álláspontjukat a hercegprímás útján adják a kongresszus tudtára.

Az igazgatótanács propeozíciója után Jósika Samu báró elnök utalva arra, hogy e fontos ügyben lehetőleg egyhangú határozat legyen, indítványozza, hogy a közgyűlés értekezletre alakuljon át. A zártkörű értekezlet egész délelőtt tartott. A közgyűlés újból megnyilván, egyhangulag elfogadták az igazgatótanács előterjesztését s vele egyuttal a hercegprímáshoz intézett fölratot. Ezzel a gyűlés véget ért.

Majláth püspök melegen megköszönte Jósika bárónak, hogy a távolból ide fáradt. A közgyűlés a két elnök elterésevel véget ért. A püspök a státuszgyűlés tagjainak tiszteletére bankettet adott.

Hirdetés

a kolozsvári állami építő-, fa-, és fémipari szakiskoláról.

A n. kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 36277—1897. sz. a rendelete értelmében ipari szakiskolánkban új I. osztály fog megnyitni egészen új szervezettel és I—IV. évi tanfolyammal.

I. Asztalos- és géplakatos-ipari szak.

A fa- és fémipari tanfolyamok célja: négy évi tanidő alatt a tanulókat a maguk iparágában elméletileg és gyakorlatilag képzett iparosokká, műizléssel bíró gyakorlati munkásokká, illetve segédekké és munkavezetőkké képezni ki. A gyakorlati kiképzés az intézettel kapcsolatos műhelyekben történik szakképzett művezetők vezetése alatt. Fölvételi feltételek:

1. Rendes tanuló lehet mindkét szakon, aki valamely közép- vagy polgári iskolának legalább 2 osztályát, vagy 6 elemi népiskolai osztályt, vagy az alsófokú ipariskola 3 osztályát jó sikerrel végezte, vagy sikeres fölvételi vizsgát tesz le, 12 évét betöltötte s orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy kifejlett, ép testalkatu. Amennyiben a hely megengedi, rendkívüli tanulók is fölvételnek, t. i., kik csak egyes tantárgyakat kívánunk hallgatni.

2. A fölvétel előjegyzés alapján történik a szakiskola igazgatóságánál. (Kolozsvár.)

Mátyáskirály-utca 1. szám) f. évi szeptember 1-ig. Beküldendők:

a) Keresztlevél. b) Apai vagy gyámi nyilatkozat és kötelezettség, hogy az illető tanulót melyik szakpályára adja és hogy az illető a tanidót be is fejezi. c) Iskolai bizonyítvány. d) Orvosi és lehetőleg újraoltási bizonyítvány.

3. Felvétetik az asztalos ipari szakra legfőlegb 5, a géplakatos-ipari szakra legfőlegb 12 tanuló, kik a fölvételről jelentkezők alapján szeptember elején értesítetnek. A föl nem vett tanulók bizonyítványai ugyanakkor visszaküldetnek.

4. A tanév 1897—98. tanévben kivételesen okt. 1-én kezdődik s a fölvett tanulók okt. 1—3-án 8—11-ig az igazgatónál személyesen tartoznak jelentkezni.

5. Rendes tanulók tandíját nem fizetnek; de iskolai szereiket maguk tartoznak az utasítások szerint beszerezni.

6. Minthogy az 1897—98. tanévről az I. osztályu tanulók műhelyoktatásukat is az intézetben nyerik, gyakorlati műhelyben nem kell elhelyezve lenniök. Természetesen ez az intézkedés nem alkalmaztatik a II—III. éves tanulókra, kik tanulmányaikat a régi rendszer szerint fogják befejezni.

7. A végbizonyítványt nyert tanulók munkakönyv nyeresére jogosultak (1949—x—a—1888) és fölvétetnek műhelygyakorlatokul a m. kir. állam-vasutak gépgyárába s a diós-győri vas- és acélgyárba. (53992—VI—1892. és 57933—VI—1896. sz. a. rendelkezetek).

II. Építő-ipari szak.

1. Az építő-ipari szak, hasonlóan I—IV. évi tanfolyammal s ugyanazon fölvételi feltételekkel, megnyílik 1897. nov. 1-én. Jelentkezhetni fentírt igazgatóságnál 15 betöltött életév mellett oly kőműves-, ács- és kőfaragó-tanulóknak vagy segédeknek, kik iparukban egy év óta foglalkoznak. Fölvétetik 12 tanuló.

2. A tanév tart evenként nov. 1—március 31-ig bezárólag. A közbeeső felevben a tanuló gyakorlatilag tartozik iparával foglalkozni.

3. A jelentkezést a tanuló munkaadó mestere teszi, vagy legalább nyilatkozatot ad arról, hogy az oktatás óráira a tanulót rendszeresen elküldi és az alatt semmi más munkára nem szorítja.

4. A beiratás ideje okt. 20—nov. 2-ig. Beiratási díj 1 frt. egész évi tandíj 2 frt s a tanítás szereinek használatáért külön 2 frt.

5. A tanulók, kik a teljes négy évfolyamot elvégzik s legalább négy évi gyakorlatot bírnak felmutatni, a nyert végbizonyítvány alapján mint kőműves-, ács- és kőfaragó-mesterek önállóan működhetnek külön vizsgálat nélkül. A 3 évet végzett tanulók csak művezetői képesítést nyernek.

6. Mindhárom szakon levő tanulók részére van 11 darab 50 frtos ösztöndíj, mely az I. félelvi osztályzat alapján ítéltetik oda.

Kolozsvár, 1897. július hó.

*Sigmund Dezső,
felügy. b. elnök.

Dr. Ferenczi Zoltán,
igazgató.

Vegyes hírek.

— **Az országgyűlés bezárása** folyó hó 10-én történt meg oly nagyszámu képviselő jelenlétében, mintha az obstrukció farsztó huza-vonái nem is léteztek volna. Megmaradt ugyan ennek a furesa háborúnak emléke, de nem maradtak meg keserűségei.

A megelőző napon Tátrafüredre, kiérdemelt pihenésre tért Szilágyi Dezső helyett elnöklő Berzeviczy Albert bezáró szavai után vidám hangulatban széteszáló képviselők pártkülönbség nélkül kívántak egymásnak fel-frissítő nyaralást és jó egészségben való viszontlátást. Kétségtelenül sokat tett az a sok személyes jóbarátság és konziliáns magatartás, melyet a különböző partbeli képviselők nagy része — kivétel persze itt is van — egymás iránt tanusított, hogy a magyar obstrukció messze föltötte állott a Lajthán tuli parlament szomorú látványosságain s hogy a békés magatartás ugy állhatott helyre, hogy egyik politikai párt sem érezheti magát megrövidítve a nagy küzdelemben. A szabadelvű párt tagjainak nagy része Bánffy miniszterelnökkel s több miniszterrel együtt az országos kaszinóba busu-ebedre gyűltek össze s nemsokára az indóházak megteltek hazautazó képviselőkkel. Az országgyűlés szeptember hó 27-én kezd meg újra működését.

— **Áthelyezés.** Dániel Lajos gyulafehérvári kir. törvényszeki albiró hasonló minőségben a kolozsvári kir. törvényszékhez helyeztetett át.

— **Uj körjegyző.** Ispánlaki körjegyzőnek a f. évi augusztus hó 9-én megejtett választáson egyhangulag Ábrahám Gábor volt elekesi segédjegyző és anyakönyvvezető választatott meg.

— **Uj távirtdahivatal.** A m. kir. kereskedelemügyi miniszter Alsófehér vármegye Vizakna városában új távirtdahivatalt állíttatott fel.

— **Eljegyzés.** Dr. Ács Jenő bírósági aljegyző s városi tarsadalmunk egyik kedvelt tagja e hó 14-én (szombaton) tartotta eljegyzését Nagy Marcsa kisasszonynyal, özv. Nagy Andorne birtokosnő kedves és bájos leányával, Nagy-Enyeden. Gratulálunk.

— **Gyászír.** Dr. Papp Sámuel országgyűlési képviselő és gyermekei: Loránt, Elemer, Edith, továbbá özv. gr. Tholdalagi Zsigmondné sz.-fritsi Fekete Zsófia, mint az elhunyt testvére és gyermekei: gr. Tholdalagi Zsigmond cs. és kir. főhadnagy, gróf Tholdalagi Samu r. kath. áldozár; ugyszintén özv. Papp Alajosné, özv. Farnos Elekné szül. Papp Ágnes, dr. Boér Jenőné született Papp Eszter, férje dr. Boér Jenő és gyermekeik, Papp Farkas, neje br. Bornemissza Anna és gyermekeik nevében mélyen szomorodott szívvel jelenti forrón szeretett, felejthetetlen emlékü nevének, a legönfeláldozóbb hitvesnek, anyának, testvérnek és rokonnak: dr. Papp Sámuelné szül. fritsi Fekete Herminnek rövid, kínos betegség után, élete 42-ik évében folyó hó 11-én Alsó-Tátrafüreden történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült teteme Kolozsvárt az ágost. evang. vallás szertartása szerint f. hó 15-én helyeztetik örök nyugalomra. — E gyászjelentő mély fájdalommal és igaz részvétet kelt mindazoknál, kiket az elhunyt kedves urnó szive szeretetében, nemes lelke jószágos érzetében részesített. A sors kedvezései, a boldog szép családi élet örömei váratlanul véget értek, igaz bánatára mindazoknak, kik őt oly nagyon szerették és tisztelték. Áldott legyen emlékezte!

— **Esküvő.** Sallak István zalathnai főbányaigazgatósági számtiszt folyó hó 12-én tartotta esküvőjét Kolozsvárt Parsche

József nyug. cs. és kir. százados leányával, Herminnel. Az egyházi áldást Szász Gerő ev. ref. esperes adta a fiatal párra. Boldogságot a szép frigyre.

— **Köszönet.** Nagy-Enyed város tanácsának a kereskedelemügyi miniszter a következő iratot küldte meg: 45846—97. M. kir. kereskedelemügyi minisztertől. Alsófehér vármegye közönségének. A kolozsvári állami fa- és femipari szakiskola felügyelő bizottságának felterjesztéséből értesülvén, hogy Nagy-Enyed városa a szakiskola egyik faipari tanulójának, a nagyenyedi illetőségű Védél Józsefnek, az 1896—97. tanév második felére 20 frt, az 1897—98. és 1898—99. tanévekre pedig 40—40 frt segélyt szavazott meg, felhívom a vármegye közönséget, hogy nevezett városnak a hazai iparoktatás fejlesztése érdekében tanusított ezen áldozatkészségéért köszönetemet fejezze ki. Budapesten, 1897. július 28-án. A miniszter helyett: Vörös s. k. államtitkár.

— **Gyászír.** Mint részvétel értesülünk. Beke Márton tanfelügyelősegi tollnok 52 éves korában tüdőgümőkór következtében e hó 18-án Nagy-Enyeden elhalt. Temetése e hó 15-én (vasárnap) delután lesz. Nyugodjék bekeben.

— **Szabadságon levő utkaparók.** Az egész világot előzőlő esőzések vegtère megszüntek és néhány nap óta beköszöntött a szép, meleg kánikula. Az eddigi, folyton változó rossz időjárásban nem igen akaródzott az emberiségnek szabadságra, fürdőre menni, de az állandó jó idők beköszöntvén, siet mindenki pótolni az elmulasztottakat. Mint halljuk szabadságra, üdülésre távozott Nagy-Enyed város újonnan rendszeresített 8 utkaparója is. Nincsen ugyan erről közvetlen tudomásunk, de a városon ide s tova jártunkban, lépten nyomon olyan jelekre bukkanunk, melyek megerősítik ezen feltéves valódiságot. Emberek vagyunk mindnyájan és így nem lehetünk olyan embertelekek, hogy ezektől a szegény munkás emberektől irigyeljük azon pár heti szabadságot, pihenőt, mely hallomás szerint osztályrészükül jutott s nem is karhoztatjuk a nemes városi tanácsot, hogy ezen legalsóbb rendű közegeinek is alkalmat nyujt arra, csak épen azt kifogásoljuk, hogy miért szabadságolta egyszerre az összes utkaparókat, hiszen ha ezt felváltva teszi, nem kellene a város főbb utcáin — a mellek utcákat nem is említve — bokaig érő porban gázolni, csordajárás idején nem borulna a városra átláthatlan sűrű porfelleg, mert míg az utkaparók egy része szabadságot élvez, addig a másik része összehuzhatná, elhordathatná az utcákról a rengeteg port és ez talán a tanácsbeli uraknak sem volna kellemetlen. Mäskülönbén vidám nyaralást kívánunk a városi utkaparóknak, erős tüdőt és tartós, jó lábbelit a tanácsuraknak!

— **Felhívás közadakozásra** című multkori felszólamlásunknak megvolt azon némü-nemü fogantatja, hogy a főbb utcák csatornáit meszes vízzel tényleg fertőtlenítették. Ezt készséggel elismerjük. Miután azonban ugy vesszük észre, hogy a mészből egyes helyekre, első sorban pedig a „Két Hattyu“ eleibe, amely előtt elvonuló csatornarész pedig főforrása a büzhödt posványnak, — nem jutott elég, tudomására hozzuk a városi tanács érdekelt közegeinek, hogy felhívásunkra egy kis összeg tényleg begyűlt tisztogatási célokra és azt szerkesztőségünkben bármikor felveheti, hogy a szükséges utánpótlásokat eszközölhesse. A közegész-

seg. — köztisztaság, — közrendészet ügyének helyes mederbe leendő terelésére szolgáló adományokat különben még mindig elfogadjunk!

— **Gyászlap.** Alólírottak a megtört szív sárgó fájdalommal tudatják a szerető jó ferjének, az édes jó apának és nagyapának, az odaadó nemes rokonnak, 42 éven át Isten igéje apostoli hirdetőjének, Jancsó Ferencz maksi ev. ref. papnak agyszéllhűdés következtében, sok nehéz megpróbáltatást kialsított elete 69-ik, boldog házassága 41-ik és pap-sága 42-ik évében történt elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. hó 12-en d. u. 3 órákor fognak az anyaföldnek átadatni. Kiszzenvedett, drága halottunk! A szeretetet predikáltad, a szeretet valál magad, azt hagyta rád örökül, azzal, oh azzal örizzük szent emléked... Kegyelemnek Istene, édes jó Atyánk, aki elvitted őt Hozzád már megtért kedveseihez, oh élted a viszontlátás édes reményét, egyedüli vigasztunkat a mi szíveinkben is! Isten, Isten veled!... Maksa, 1897. aug. hó 11-én. Jancsó Ferencz szül. Köönte Josepha, az elhunyt nője. Gyermekai: Lajos és nője Szabó Adrienne s gyermekeik; Gábor és nője Zoltáni Margit s gyermekük; István és nője Serester Julianna s gyermekeik; Sándor és nője Makkai Margit s gyermekeik; Özv. Jancsó Jozsefné sz. Cseh Julianna és gyermeke. Testvérei: Borbára, Zsuzsanna, Károly, Albert, Elek, Sándor, Anna, Samu és családjaik s minden jó rokonok.

— **Vizbefult gyerek.** Miriszlói Szőke György 11 éves György nevű fia f. hó 11-én a reá bizott marhak fűrésztése közben a Marosba fult. Holttestet a víz a csombordí határra vetette ki, ahol e hó 13-án megtalálták.

— **Az abrudbányai óvoda ünnepélyéről.** Az abrudbányai áll. kisdudavodában f. hó 8-án gyönyörű ünnepélynek volt szemtanúja az a díszes közönség, mely ezen üdvös intézmény iránt lépten-nyomon érdeklődik, sőt anyagi támogatását sem vonja meg tőle. E napon ugyanis Boross Juliska óvónő bizonyította, hogy a belé helyezett bizalmat kiérdemelte. Ezen a várakozáson felüli eredménytel végződött bemutató ünnepélyen mindenki tapasztalhatta, hogy egy hivatása magaslatán álló lelkiismeretes és ügybuzgó óvónő mennyire tudja a kisdudeket rendszeresre szoktatni; ügyességüket, értelmüket s kedélyüket korukhoz mérten fejleszteni. Hallottunk szebbnél-szebb verset, párbeszédet, felköszöntőt, éneket; ezenkívül bemutatta a Fröbel-féle építő dobozokkal a munkaszerű foglalkozást is. A közönség által adományozott sütemények jóízű elfogyasztása után zeneszó mellett átvonult a kis gyermekesereg az Erdős-fele kertbe, ahol — a boldog szülők nem csekély öröme — a táncz alapelemeinek nehézségeivel iparkodott töle kitelhetőleg megismerkedni.

— **Ambra-illat.** A költők által is megénekelt ambra, melynek kilója 1200 frtot ér, épenséggel nem valami poétikus helyen, a csethal beleiben találhatók. A megölt csethal beleit szorgosan átkutatják és sok esetben meg is találják benne az oly becses jószágot, mely azonban eredeti állapotában épenséggel nem valami kellemes illatot áraszt, hanem épp olyan szaga van, mint a bél többi tartalmának. Több évig kell az ambrának heverni, míg bélsár-szaga elvész és a kellemes pézsmaszörű, tartós illat kifejődik. Az illat ez átváltozását Bauregard párisi tudós egy, az ambrában tenyésző és a kolerához hasonló bacillusnak tulajdonítja.

— **A Mátyás Diák** legújabb száma is

kétségtelenné teszi, hogy ez idő szerint az összes elcslapok között a Mátyás Diák a legvigabb és legértelmesebb. Ketszer annyit nyújt egy szövegben és képen, mint bármely más vig újság; azonkívül annyira változatos, hogy szinte csodálatos. Alakjainak eredetisége, adomáinak sokasága, aktuális közleményeinek tarkasága, talányrovatainak gazdagsága éppen olyan vonzó erőt képez, mint az a husz-harmincz kitűnő karrikatúra-és adoma-illusztráció, amelyek elsőrendű rajzolók tollából kerülnek ki. Minden számban egy befejezett vig elbeszélést nyújt. A Mátyás Diák ily körülmények között valószínűségi családi lap, amelyben a család minden tagja talál neki való, kedves dolgot. A Mátyás Diák egyúttal a legolcsóbb elcslap is, mert előfizetési ára egy negyedévre csak 1 frt 50 kr. A kiadóhivatal (Budapest, Sarkantyus-utca 3. szám) szívesen küld mutatványsszámot, ha ez iránt megkeresik.

Meteorológiai jelentés aug. 11-től aug. 14-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erő- sége	Bor- lat	Csapadék	Hő napi max. min.
7		63.6	+18.0	—	6	—	
11	2	63.0	+26.0	—	2	—	+27.3 +13.2
	9	65.2	+17.7	—	0	—	
	7	65.6	+18.1	—	0	—	
12	2	63.2	+28.5	E ₂	1	—	+29.0 +13.7
	9	64.0	+18.3	—	1	—	
	7	64.9	+18.3	—	0	—	
13	2	62.7	+29.4	N ₂	3	—	+30.0 +14.8
	9	64.2	+20.4	—	0	—	
	7	65.0	+18.6	N ₂	1	—	
14	2						
	9						

Kilátás: Meleg idő zivataros hajlammal.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, Δ = dara.

146—1897 bgrh. sz.

Árverési hirdmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-ez. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az abrudbányai kir. járásbíró 3358—1897. sz. végzése által gyulafehérvári Velian Sándor ügyvéd által képviselt Kohn Lázár javára abrudbányai Boér Béla és neje ellen 153 frt tőke, ennek 1891. évi december hó 15. napjától számított 6% kamatai és eddig összesen 37 frt 22 kr perköltetés követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság 892 ²⁴/₁₀₀ foglalt és 673 frt-ra becsült, a foglaltási jegyzőkönyv 1-től 54 tételig foglalt összes különböző nemű házi butoraiból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek az abrudbányai kir. járásbíróág idézett sz. kiküldetést rendelő végzése folytán a helyszínen, vagyis alpercek lakásán Abrudbányán leendő eszközésére 1897. évi augusztus 17-ik napjának d. e. 10 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-ez. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-ez. 108. §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő. Végül felhívattok mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírt kiküldött-k vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Abrudbányán, 1897. évi július hó 8. napján.

Szabó Dénes,
kir. bírósági végrehajtó.

1196 1—1

Közgazdaság.

Utmutatás

a sertésveszben megbetegedett sertések husának megvizsgálására.

Kiadja a földművelésügyi m. kir. miniszter.

(Vége.)

7. A romlott és ártalmas szalonna jelei.

Mindenki tudja, hogy egészséges disznó szalonnája szép fehér, egészen tiszta. Ha a beteg disznó után nyert szalonna az egészséges szalonnához hasonlít, vagyis, ha abban vörös erezetek, véres pontok és csíkok nem láthatók: az ember egészségére még nem káros, de csakis abban az esetben, ha zsírnak kiolvasztva használják.

Ellenben ha a beteg disznó után nyert szalonnában vörös véres erek, véres pontok és csíkok, kivált ha nagyobb sötét vérfoltok láthatók: a szalonna, illetve a hártya az ember egészségére káros, emberi fogyasztásra tehát sem nyersen, sem megfűstölve nem alkalmas, de sőt zsírnak kiolvasztva sem szabad azt étkezésre felhasználni, hanem ilyen esetben a szalonna és a hártya kiolvasztva csupán ipari célokra (szappanfőzésre) használható fel.

8. A tüdő megvizsgálása.

Ha egészséges disznót öltünk: annak testéből majdnem összes vére kifolyik és csak igen kevés marad vissza a belső részekben. Innét van, amit minden sertésölő gazda tapasztalt, hogy az egészséges állapotban leszurt disznó tüdeje halavány rózsaszínű és belőle, kézzel, alig egy-két csepp vért lehet kipréselni.

Nem így van ez a sertésveszes disznónál. Ennél a tüdő — hiába vették vérért a disznónak — nem halványodik el, hanem sötétvörös marad, sőt helyenkint egészen fekete-vörös színt mutat.

Az egészséges tüdő, ha megtapogatjuk, mindenütt rugalmas, olyan forma, mint a lószőrrel bélelt parna; ha késsel belevágunk, serceg; a bemetszés lapjáról finom habos vöröses folyadékot lehet a késsel lekaparni; ha vízbe tesszük, nem merül el, hanem uszík a tetején, mert levegő van benne, mint a felfújt hólyagban.

Ellenben a beteg disznó tüdeje nem rugalmas, hanem egészen vagy egy részben kemény, akár a májat fognánk meg; ha belevágunk: nem serceg; a vízben alámerül; a vágás lapjáról levakart vöröses folyadék nem habos, mert levegőbubérok nincsenek benne.

Az ilyen kemény tüdőrézlet gyakran sárgásvörös, vagy legalább a közepe táján sárgás színű. Ha megnyomjuk, a kézben széttöredeznek, mint a lágú sajt vagy a túró.

A tüdő külseje, melyet az egészséges disznónál finom, sima, fenyés hártya borít, a beteg disznónál homályos, gyakran pedig olyan rakodásokkal van borítva, melyek lágúak és a felületről könnyen lekaparhatók. Olyan a tüdő kivételről, mintha nedves lenne.

9. A belek megvizsgálása.

A sertésvesz a disznó beleiben oly változásokat okoz, hogy azokból a betegségre mindjárt a has felbontása után, tehát meg a belek felvágása előtt lehet következtetni.

Az a hártya ugyanis, amely a hasnak egész belsejét kibeleti és a beleket is bevonja (az úgynevezett hashártya), a beteg sertésnél nem olyan sima és fenyés, mint az egészséges disznónál lenni szokott, hanem helyenkint vöröses színű, fénytelen és véres erek látszanak rajta. Ha a beleket

ujjainkkal megtapogatjuk: egyes részekben keményebb csomókat érezzük. Ha pedig a beleket felvágjuk, a belső hártya sötétpirosnak látszik, rajta még sötétebb pontok és csíkok észlelhetők, helyenkint pedig olyan piszkossárga rakodmány borítja, amelyet könnyen le lehet kaparni.

Ahol a keményebb csomót érezzük, a belső hártyan kerek vagy hosszukás, fakó, szürkésárga színű kiemelkedések láthatók, olyan formájuk, mint a minő a csiperkegomba kalapja, sokszor meg olyan, mint egy kelés, amelyik már felfakadt. Másut ismét bemélyedések mutatkoznak, amelyeket erősen felduzzadt sáncz vesz körül. Ezen mélyedések fenekét és a körülfogó sánczok széleit többnyire piszkos sárga vagy zöldes színű, szétmálló lerakódás borítja.

10. A vesék megvizsgálása.

Ha a disznó a sertésvészben hirtelen és nagyon megbetegedett, ha vért is hűgyozott, leölése után azt fogjuk látni, hogy a vesét sokszor igen sok vér veszi körül, mert a vese a betegség rossz materiája miatt magától átszakadt. Az ilyen disznónak a húsát nem szabad megenni, de még inkább nem szabad kimérni, vagy az emberek között szétosztani.

11. A hus ártalmasságának egyéb jelei.

A husban, szalonnában, tüdőben és belekben mutatózó és főntebb már leirt elváltozásokon és jeleken kívül a disznó felbon-tásakor gyakran a többi belső részen is szembevető jelek vehetők észre. Kivált az gyakran látható, hogy a belső részek aránylag sok vért tartalmaznak; a belső részeket bevonó hártýákon pedig véres pontok és véres csíkok mutatkoznak.

Ezek a jelek szintén a hus ártalmassága mellett bizonyítanak, kivált abban az esetben, ha a sertés hirtelen betegedett meg és állapota rövid idő alatt nagyon súlyosbodott.

12. A sertésvészben átment sertés husa és szalonnájának felhasználása.

Nem ritka eset, hogy a sertésvészbe esett disznó nem pusztul el, hanem látszólag megjavul, sőt meg is hizik. Csak később, a leöléskor derül ki aztán, hogy egyik-másik belső részen a betegség maradványa még mindig föllelhető.

A sertésvészben átment disznóknál kivált a tüdőben sajt- vagy turószerű csomókat, a belekben pedig helyenkint kidudorodásokat és ezeken szintén sajt-hoz hasonló felrakódásokat lehet találni. Az ilyen régi eseteknél azonban, nem úgy, mint a frissekben, a sajtos csomók körül, valamint egyebütt is hiányzik a vörösség vagy a vérkiömlés.

Az a kérdés, hogy az ilyen esetekben a húst és szalonnát szabad-e felhasználni?

Mintegy a tapasztalás beigazolta, hogy ilyen esetben sem a hus, sem a szalonna nem tartalmaznak olyan ártalmas anyagokat, melyek az ember egészségének rosszat ten-nének: ebből az okból az olyan disznók húsát, a melyek a leszúrás előtt látszólag egészségesek voltak, vagy csupán a hajtás és szállítás alatt lettek rosszul, az ember megeheti, föltéve, hogy a hus és a szalonna különben is épnek és egészségesnek látszik.

Piaci árak.

Nagy-Egyed, 1897. aug. 12.

Buza legjobb	1	véka	135
" közepszerű	"	"	120

Kétszeres legjobb	"	"	1—
" közepszerű	"	"	—95
Rozs legjobb	1	"	—90
" közepszerű	"	"	—85
Zab legjobb	"	"	—70
" közepszerű	"	"	—65
Kukorleza (tegeri)	"	véka	—80
Burgonya idej termés	"	"	—80
Széna legjobb	"	egy szekér	410
Szalma legjobb	"	"	250
Bikkfa 1 köbm. keresztirakás nélkül, 1 m. hosszú	"	"	350
Cserfa 1	"	1	250
Tölgyfa 1	"	1	350
Faszén kemény	"	egy hektoliter	180

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —

(Folytatás.)

Szürkülni kezdett. Béla az éji lámpát kioltá, s már éppen hívni akarta a komornát, de ez e perczen jött be. A gróf meghagyta, hogy habár alszik is a beteg, az orvosságot be kell adni rendszeren.

Bori leült az ágy előtti székre, míg Béla távozott szobáiba. Hálószobájának ablakait kitérte, és soká maradt ott kikönyökölve. Amikor pedig elég világosság derengett, dolgozó szobáját kereste fel, s a 8 órakor feljött titkár munkában találta. A gróf magára akart maradni, s az ifju visszatért saját lakosztályába, majd délben fogja a leveleket felhozni.

Dobay végrendeletet írt; minden, még az atyjától reá eső vagyonát is nejeére hagyta. Cselédeiről sem feledkezett meg, mindeniknek jutott valami; aztán inas után esengetett, s elküldé fel, megkérdeni: alszik-e még a grófné? . . . . . nem nyughatatlankodik-e? . . . S azalatt ő Arthurt kereste föl, s amint ezzel szobájába akart fölmenni, jött a doktor is. Sietve ment eleibe Béla, a beteg állapotáról beszámolni; ezt még mindig alva találták. Az orvos újra rendelvényt írt, újabb figyelemre inté őket; s azzal menni akart, de Béla karon fogta:

— Jöjjön doktor, kis mondani valónk lenne, s visszamentek hárman a dolgozó szobába; ott a gróf beszélt sokat: hogyan, miként lehetne minél előbb vége Lélia bajának. Végre kerte a doktort, hogy holnapi párbajánál legyen szíves jelen lenni, s miután a városba nem mehet be a beteg miatt, legyen szigorával tanu, hogy teljes szabad akaratából, meggondolva, nyugodtan, megmásíthatatlanul azt óhajítja, hogy mindene nejeé legyen.

Arthur s a doktor kissé meghatva írták a végrendeletet, a gróf kikísérte őket egész a lépcsőig, visszatérve ráírta a borítékra: Végrendelet, s az iratot ebbe téve, legfelül helyezé fiókjába, s aztán meghagyva, ha netalán nyughatatlankodna a beteg, azonnal hívják, szobáiba vonult pár órát pihenni, hogy aztán Borit felváltva, a beteg mellett maradhasson.

Másnap 7 órakor kocsit ment a vasutállomáshoz, Jenőt s Lélia anyját, ki a sürgöny kapása után azonnal utra kelt, a kastélyba hozni.

Bánfalvynétől tudta meg Jenő, hogy Lélia két nap óta súlyos beteg. Mennyi változás! Mig ő odajárt, vajjon az erdészlány hazajött? . . . mert ő nem tudta tartózkodása helyét, s nem kereste fel, pedig most jöhettek volna megint együtt.

Béla a csarnok ajtajáig jött le anyósa elé, tisztelettel csókolott ennek kezét, kérdéseire felelve, Jenő némán nyújtotta kezét, de annál többet fejezett ki a kétségbe.

Ne felj! Mindketten értették egymást; az odajövő Arthur, óráját kivéve, meglepetve látta, hogy nyolcz már elmúlt, észrevette ezt a más kettő is, s mig a báróné a szobalányok szobáiba vezették s segítettek ruháiból kivetközni, kicserélve azt egy könyvvel, azon tanakodtak hárman, hogyan lehetne ugy csinálni a dolgot, hogy a báróné ne tudjon meg abból semmit, végre Jenő azzal a tervvel ált elő, hogy a báróné ugyis leánya mellé megy azonnal, s Béla az alatt az ürügy alatt, hogy egész éjjel fent virrasztott, látszólag vonuljon szobáiba, s egy pár óra alatt ugyis vége lesz mindennek, így vagy úgy, de reggeli idejére itthon vannak megint.

Ez helyes! Ez lesz a legjobb, s mielőtt még a báróné felmehetett volna, Béla neje szobáiba lépett még egyszer. Ki tudja hogyan jön vissza? Minden eshetőségre el kellett készülni.

Borit meglepte a gróf halványsága, ez kiküldte őt; míg Lélia anyja feljön, vigyáznifog.

Bori sietve távozott felkeresni Bánfalvynét, egyedül maradt a ferj a nővel. Nem lett izgatottabb, nem, nézte az alvót hosszan, föléje hajolt, talán forró ajkait akarta érinteni? . . . Oh nem! Még most sem erőlkölte meg a ferfi, miután az meg lett egyszer tiltva, de azt figyelte, hogy mily mélyen alszik, mily nehezen veszi a lélekzetet, s gyöngéden feljebb fekteté, de mindennek daczára a beteg megint nyughatatlanabb volt, egyszerre kinyitá szemeit, merően Bélára nézett . . . Ma van a párbaj? . . . S mielőtt a meglepett felelhetett volna, megint elveszté öntudatát, s csak értelmetlen szavakat lehetett hallani.

Ma volt betegségének harmadik napja, s már a kora reggeli órák változást mutattak, még súlyosabbá vált a baj, mint volt annak előtte; a doktor nem tudta ezt magának megmagyarázni, valami izgalom az előidézője, s félre hívta a gróft, megmondani ebbeli véleményét.

— Fájdalom, ugy van, — felelt a gróf — tudja, hogy párbajozom, az előbb egy pillanatra magához tért s kérdé, ha ma van-e? de mielőtt felelhettem volna, már eszméletét veszté megint.

— No ezt jó tudnom; majd írok valamit, mitől felzaklatott idegei megnyugszanak, mindjárt könnyebb a gyógykezelés, ha ismerjük a bajt, és már most hogy lesz? . . . együtt megyünk? . . . kocsim lent van, nem venné észre senki kettőnk távozását, ha segédei előre mennének, majd az uton felvehetnök őket is.

Bánfalvyné komoly aggodalommal sietett gyermeke ágyához, tehát ez megnyugtató volt Bélára nézve, ha majd eszmél a nő, nem fog idegen arcot látni maga körül.

Nem bucsuzhatott, ez feltűnt volna, csak azt mondá, hogy lekíséri a doktort, aztán reggeliig alszik, hozzák fel a reggelit ide, Lélia kis dolgozó szobájába, de ha késik, ne várjon rá a báróné; azzal a már lement doktor után sietett, felült ennek kocsijába, amíg mentek, egyszer sem nézett hátra; halvány volt, de nyugodt.

Fél óra alatt az erdőben voltak. A kocsit az erdő alján hagyva, gyalog mentek tovább; egyikök sem szólt egy szót sem, anyyra el voltak foglalva.

Végre megérkeztek. S amint széjjelnéztek, nem láttak senkit; tehát ők voltak az elsők; igaz, hogy még egy negyedóra hiányzott a kilenczéből; addig kijöhet az ellenfél; Jenő

Arthurral halkán beszélt, a doktor egy fához dőlt, műszeres táskája mellette volt a földön; Béla szivarra gyújtott, s hosszú leptekekkel sétált a tisztáson.

Az idő telt, a kastély tornyában ütötte a kilenczet; Jenő előszedte tokjából a pisztolyokat, s megtöltötte; a doktor kibontotta műszereit, kötést szedegetett elő a táskából: legyen hozzá minden. Arthur és Jenő nyughatatlankodni kezdtek, Béla csak sétált. Egyszer csak sebesen haladó kocszörgés nesze üte meg fülüket, tehát jönnek; pár perc múlva esend lett, leszálltak azok is, nemsokára itt vannak. Jenő még egyszer megnézte a pisztolyokat, Pestről hozta magával, egyiknek sem járt még a kezében. Arthur oda ment Belához, eleibe állt, Béla ránézett; nem volt semmi félelem: a szemben, semmi reszketés a kézben, amint az ifjú vállára tette.

— Ne félj! Valami azt sugja nekem: nem válnak el, visszatérek élve . . . . . Ezek a biztossággal kiejtett szavak nem tévesztették el hatásukat; Arthur melegen szorította meg sógora kezét, s elfordult: a fák között két alak lett látható, sietve jöttek. Kissé távolabb megint jött valaki, ez polgári ruhában volt; az volt az ellenfél doktora. Amint a két egyenruhás alakját ki lehetett venni, a várakozók esudálkozva látták, hogy azok közül egyik sem Lenkey. Hol késik? fél tíz . . . mi lehet ennek oka, hogy nem jön; segédeit előre küldi, de hát miért? . . . Végre oda ért a két ujon jött, a doktort messze, maguk mögött hagyva, ugy siettek; köszöntöttek a négy férfit, aztán ők is oly bámuló arccal néztek körül. Az egyik fáradtságtól elfulladt hangon liheg:

— És Lenkey, Lenkey nincs itt? . . . . .

Azzal elmondták, hogy megállapodásuk szerint még tegnap este kijöttek a városból. A faluban szobát béreltek, s ma reggel pontban nyolcz órakor kopogtattak Lenkey ajtaján; választ nem kaptak, a szoba be volt csukva. Egy gyermek a szomszédból azt mondta, hogy az az ur reggel jókor kiment; látva, hogy hiába várnak, s a kintzött óra letelt, ide jöttünk végre: talán itt lesz, habár ez különös ötlet volt részünkről, de már nem volt mit gondolniok.

Béla komolyan hallgatta.

— Fél tizenegyre várunk, ha akkor sem jön, valaminek közbe kellett jönni, mert jó szándékból nem mondott volna le a párbajról; s ezt ő sem fogadta volna el.

A percek gyorsan teltek, de a várt késett. A kintzött határidő letelt. Jenő kivette a töltényeket, s tokjukba tette vissza a pisztolyokat; a doktor is összecsonagolt, indulni készültek; az ellenfél segédei mentegőztek: restelték az esetet nagyon. Béla félig elszitt szivarát messze ellökte, s megindult az erdei gyaloguton. Favágók csoportja haladt el mellettük, földig emelve kalapjukat a gróf előtt.

— Hol dolgoztok György? . . . . . Ószbe csavarodott haju férfi fordult meg.

— Meltóságos uram, az oldalon ritkitunk, ezen a heten be lesz végezve . . . s sietett a többi után; csak mesze, a fák között érte ezeket utól. A fiatalabbak előnyben voltak. Egyszer csak egy suhancz, magas legény, rémülten ugrott félre; a fák közt a fűben egy alak feküdt, arccal a földön, körülötte vértócsa.

Zsibongás keletkezett a tömegben, egy része futva ment vissza a helyhez, hol az arakat hagyták; feleuton találkoztak valamennyivel, nehezen meg lehetett érteni,

mit mondanak: össze-vissza kiabált mind, míg megtudták, hogy bent a fák között a sűrűben egy ember halva van.

Rossz sejtlemről megkapatva, siettek a helyhez; gyanították, hogy mit fognak látni, s mégis meghökkenve néztek egymásra:

— Mi történhetett itt? Lenkei volt az arczán feküdt halott, már teljesen kihűlve. A doktorok oda futottak, de már csak a hirtelen, majdnem azonnali halált konstataáltak; nincs kizárva az eset, itt gyilkosság forog fenn.

A nélkül, hogy vedhette volna magát, hátba kapott egy lövést, mely a szívet találva, rögtöni halált okozott.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru-gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Ugron Gábor fedélcserepei.

Ugron Gábornak székelyudvarhelyi (bethlenfalvi) téglá- és fedélcserep-gyárában kétféle cserep készül: gépekkel gyurva és kivetve.

1. **Francia zszindely** (hornyolt cserep), melynek méretei következők: szélessége 21 cm., hossza 40 cm., egy □ métert fed 15 drb., egy wagonba felmegy 4300 - 4500 drb. Készül jobb és bal félcserép is. Ára Udvarhelyen wagonban ezerének 24 frt.

Előnyei: Ugyanazon fedélterületen a fedélterületen a fedésre szükséges cserep sulya 30% könnyebb, mint bármily más cserep sulya. A lécezés 32 cm.-re történvén, fele lécz kell. A fedél egy egészet képez, mely alá eső be nem szivarog, hó be nem fuvódik; belül hat üres légesatornája lévén, a hőség és hideg gyors átváltozatainak ellen áll, télen meleg, nyáron hűvös fedelet alkot.

2. **Közönséges fedélcserep** gépekkel gyurva egyenletes minőségű agyagból, melynek méretei következők: hossza 40 cm., szélessége 17.5 cm., egy □ métert fed 34 drb, lécezeni alája lehet 18 cm-re, egy wagonba felmegy 6300 - 6500 drb. Ára a székelyudvarhelyi állomáson wagonban ezerének 13 frt. 1176 3-3

Schneider J. ezelőtt Göllner Mihály

mértékszerinti uriruha-készítő

Nagy-Szeben, Nagydisznódi-utca 5. szám.

Értesítő.

Alázattal értesitem Nagy-Enyeden és környékén lakó t. vevőimet, valamint a n. é. közönséget, hogy az általam **angol, brünni és magyarországi** szövet- és posztó-gyárakban rendelt **őszi és téli** szövetekből összeállított dus választéku mintagyűjteménnyel **f. évi augusztus hó végével** mindennemű **uri ruhákra** mérték szerinti megrendelések felvállalása végett Nagy-Enyed városát meglátogatni fogom. Felkérem azon n. é. közönséget, mely hajlandó nálam **mérték szerint** ruhát csináltatni — eddig pedig nem volt szerencsém mértéket venni —, méltóztassék b. lakozimét levelező lap utján velem tudatni, hogy ottlétemkor látogatásomat tehessem.

Hogy képességgel bírok a ream bizott bárminemű e szakba vágó megrendelésnek minden tekintetben megfelelni, biztosítva, vagyok minél számosabb meghívások elvárása mellett

alázatos szolgálja

SCHNEIDER J.,

férfiszabó.

1176 2-3

Nagy-Szeben, Nagydisznódi-utca 5. szám.

Elegendő ajánlás esetén havi részletfizetésre is vállalom.

Vendéglő.

Alulírott Nagy-Enyeden, fétér 17-ik szám alatt levő jóforgalmu és teljesen berendezett vendéglői helyiségembe egy

BORKIMÉRŐT

keresek. Akik ily üzlettel már foglalkoztak, előnyben részesülnek.

Van a helyiségben **három ivó, egy lakó szoba, egy konyha**, a viszonyoknak megfelelő **csinos tekepálya**. Bővebben értekezhetni alulírottal.

A helyiség azonnal elfoglalható.

1175 3-5

Incze István.

Eladó ház.

Ház szőlővel és gyümölcsös kerttel Magyar-utca 73. sz. készpénzfizetéssel, 5500 frtért azonnal eladó.

Értekezni lehet Herepei tannár úrnál Nagy-Enyeden.

1195 1-1

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

Roman és Portland cementet

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolcsóbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel

BEOCSINI CEMENT UNIÓ.

Ajánlom minden háztartáshoz, különösen üzletek, pincék, raktárokhoz és csatornákhöz biztos, mérreg nélküli

egérirtó

szereimet; az eredményért szavatolok, ellenben a pénz visszaadatik.

Raktár: **Bisztricsány Lajos** úrnál Nagy-Enyeden.

Málárcsik G.
S.-A.-Ujhely.

Van szerencsénk tudatni, hogy Nagy-Enyeden **Bisztricsány Lajos** úrnál **GYÁRI RAKTÁRT** állítottunk fel, hol nádszövetet és gyékényeket mindig a legjutányosabban lehet beszerezni. Teljes tisztelettel:

Erdélyi gyékény- és nádszövet-gyár.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok. Teljes tisztelettel

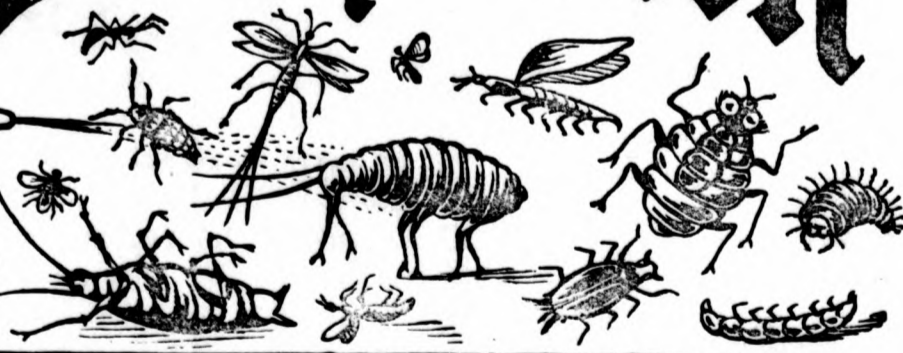
1028 26-52

Bisztricsány Lajos.

Friss székegy turó és kaskavál mindig kapható.

KITŰNŐ JÓ ÍZŰ CUBA-KÁVÉ KILOJA 1.60, 2-2.10.

Zacherlin

hatása bámuatos! Felülmulhatatlanul öl!

biztosan és gyorsan mindennemű kártékony rovarokat, s ezért, mint a maga nemében a világon páratlan szer, híressé és milliók által keresetté lett. Ismertető jelei: 1. A lepecsételt üveg. 2. A „Zacherl” név.

Kapható a következő czégeknel:

Nagy-Enyeden: Bisztricsány Lajos.
" Cirner J. József.
" Winkler János

Gyulafehérvárt: Fingerhut Jakab.
" Fröblich Gyula.
" Jakabffy Albert.
" Szentgyörgy Mór.
" Wallentin L.

Abrudbánya: Molnár Árpád.
Maros-Ujvár: Virág Tamás
" Mendel Izidor.

Gyulafehérvárt: Marezell E gyógyszerésznél.

1043 -10